

Nechutová, Jana

[Steffen, Victor. *Quaestiones Lyricae. Fasciculus I*]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. E, Řada archeologicko-klasická. 1959, vol. 8, iss. E4, pp. 122-123

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/110208>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

(opět pro celou arch. epiku), ἡβαιὸν 10: 9, αὐδῆ 29: 29 (pro celou arch. epiku; srov. i příslušná čísla pro sloveso αὐδάω (332: 267) — uvedený číselný údaj se týká opět celé arch. epiky — přímo pro nářeční oblast arkadokyperskou není ovšem sloveso doloženo), πέδιλον 17: 16, κύπελλον 10: 7 (srov. i čísla pro přímo nedoložené ἀμφικύπελλον [15: 12]), λέκτρον 10: 9. (K těmto příkladům by bylo možno z kapitoly druhé připojit z vojenských termínů ještě ἔργος 240: 77 a ἰός 38: 20).

V této partii Ruijghovy knihy je poněkud na závadu, že autor někdy směšuje v jednom číselném údaji doklady z Homéra i z ostatní archaické epiky, takže o přesném množství výskytů u Homéra není čtenář vždy zcela dobře informován. Také příliš do šířky vedený rozbor mnoha homérských odvozenin od základních homérsko-„achajských“ paralel může někdy skutečné poměry zatemnit, když totiž jednak nemáme tyto odvozeniny přímo v arkado-kyperštině doloženy, a jednak že tu mohlo velmi často jít o umělé epické výtvoary, které byly již zcela beze vztahu k jakémukoli specifickému nářečnímu základu.

Ruijghova kniha je po všech stránkách velmi podnětná. Autor v ní využil moderních statistických metod v oboru, v kterém jejich užívání nebývá tak častým výsledkem, a propočoval metodu, která může přinést mnoho nového i u autora tak často rozebíraného, jako je Homér. Přitom dovede vyvozovat závěry i z nejnovějšího starořeckého nápisného materiálu, ať jde o nově nalezené nápisy alfabetské či o mykénské texty; informace, vzešlé z rozluštění lineárního písma B, slouží mu však spíše jen k prohloubení základní argumentace, získané rozbořem tradičních alfabetských textů, než k nějakému budování nových smělejších hypotéz. — Jeho práce poskytuje ovšem především cenný materiál pro veškerá další bádání o nářečních prvcích v homérské řečtině, a to zejména pokud jde o homérský slovník. Byly-li dříve nějaké pochybnosti o existenci „achajského“ elementu v tomto jazykovém útvaru, budou nyní odpůrci „achajské“ teorie dosti těžce vyvracet argumenty, které Ruijgh v této své knize tak úspěšně sebral.

Antonín Bartoněk

Victor Steffen: *Quaestiones Lyricae*, fasciculus I. Państwowe wydawnictwo naukowe, Poznań 1955, str. 52.

Čtyři studie, které jsou v této publikaci obsaženy, zasvětil autor problematice staré ionské lyriky elegické a iambické. Jsou zde rozbor sporných míst básnické tvorby některých hlavních představitelů této lyriky — Semonida, Mimnerma a Solóna.

I. De Mimnermi Smyrneide.

Vedle zlomků Mimnermových milostných básní se nám zachovaly i zbytky elegií, pokládáné za bojové elegie charakteru tyrtaioského či solónovského. Tyto elegické zlomky jsou však částmi jediného celku dlouhé básně, historického eposu v elegickém rozměru, popisujícího válku Smyrňanů proti Gygovi a Lydům, která byla vedena asi o generaci dříve před Mimnermem. Nejsou to tedy kratší bojové elegie, opěvující pozdější válku s Allyatem a povzbuzující ke statečnosti v boji za vlast.

II. De Semonide iambographo vitae humanae aestimatore.

Ze Semonidova zlomku ALG² I Diehl není jasné, s jakým úmyslem autor tuto báseň napsal. Všeobecně se soudí na naprostý Semonidův pesimismus, na ironické zoufalství nad lidským údělem a na rouhavý pohled na úradky bohů. Steffen se domnívá, že báseň není zachována úplně, nýbrž že pokračuje dále radami, jak lze lidský život příjemněji uspořádat. Podle jeho mínění totiž Semonides připisuje všechnu bídu života bezbožnému konání lidí, zejména honbě za majetkem. Soudí tedy, že na tento frg 1 D navazuje přímo frg 3 D, v němž básník radí, aby lidé život beztak krátký neprobíjeli a neukracovali si ho ještě marným pachtěním.

Ke konci otiskuje Steffen text frg 1 D se svými konjekturami ve v. 10. a 17., doplněný o frg 3 D.

III. De elegia quadam Semonidi falso adscripta.

Současná věda je na rozpacích, náleží-li elegický frg 29 D ze Semonida skutečně Semonidovi z Amorgu či Simonidovi z Kea. Zachoval se nám u Stobaia pod jménem Simonidovým bez bližšího označení. Do nedávna se všeobecně soudilo, že báseň je třeba připsávat Semonidovi (Wilamowitz). Teprve Crusius a Klinger se postavili proti tomuto mínění. Klinger také správně postřehl, že elegie má ráz spíše mimnermovský. Srovnáním charakteru poesie Simonidovy, Semonidovy i Mimnermovy dochází Steffen k závěru, že autorem elegie byl Mimnermos; o generaci mladší Semonides ji zplagoval v iambickém útvary. Pro tuto podobnost originálu a plagiátu se pak mohlo stát, že se výtvar Mimnermův zachoval mezi iamby Semonidovými.

IV. De Solonis elegia gratulatoria ad Mimnermum scripta.

Je známo, že Solónův zlomek frg AL Gr³ 22 Diehl je odpovědí na Mimnermovy elegické verše frg 6 D. Zdá se, že Solónovy verše jsou gratulací k šedesátinám Mimnermovým, který byl asi o dvacet let starší než Solón. Steffen se domnívá, že Solónova výzva, aby Mimnermos změnil svůj verš, se netýkájí jen změny šedesáti let v Mimnermově básni na let osmdesát. Soudí, že báseň přímo pokračuje dále verši frg 22^b D. Badatelé o řecké lyrice spojují sice také tyto verše se Solónovou blahopřejnou elegií (viz celek frg AL Gr³ 22 Diehl), usuzují však, že mezi obojími verši je mezera, vzniklá ztrátou několika veršů a že se tato poslední Solónova slova nevztahují již na Mimnerma, ale na pisatele samotného. Steffen spojuje obojí verše v neporušený celek, jehož druhou část pak pokládá za odezvu na Mimnermovy verše 1, 2 a 5 D, v nichž básník vyzdvihuje útrapy stáří a zvláště zdůrazňuje myšlenku, že smrt starce není nikým z blízkých oplakávána. Solónova výzva, aby Mimnermos změnil svůj verš, se tedy vztahuje i na tyto pesimistické úvahy Mimnermovy.

Jana Nechutová

Hans Diller: Die Bakchen und ihre Stellung im Spätwerk des Euripides. Akademie der Wissenschaften und der Literatur in Mainz, Abhandlungen der Geistes — und sozialwissenschaftlichen Klasse, Jahrgang 1955, Nr 5. Str. 21.

O řešení problému Bakch se pokusila již řada badatelů (G. Norwood, U. v. Wilamowitz, W. Nestle, K. Deichgräber a j.). Diller staví své dílko na kritickém zpracování závěrů, k nimž dospěli. Zmíniv se na počátku o starém pojetí, která chápe Bakchy jako manifestaci Euripidova pozdního náboženského obrácení, zabývá se interpretací, která naopak v líčení Pentheova osudu spatřuje oslavu stoupenice rozumu a mučedníka osvícenství, uvádí výklad, podle něhož tato tradice nechce diskutovat světový názor, ale zobrazuje stav napětí mezi člověkem a světem, mezi racionálním a iracionálním; dále se vyrovnává s různými pojetími Pentheovy postavy: někteří v Pentheovi vidí typ tyрана, jiní typ theomacha, který vede marný boj proti nevyhnutelnému, další jej vykládají pomocí zjemnělé psychologie.

Diller sám vidí v Bakchách tragedii o moci, která člověka nutí zbavit se sebe sama a která tohoto cíle dosahuje desorientací člověka. To lze pozorovat na chování zajatého Dionysa vůči Pentheovi, který je záměrně stále více maten, až konečně v jakési nevslovené nejistotě ztrácí moc sám nad sebou a tu se ho zmocňují Mainady.

Srovnáváje vůdčí ideje Bakch i jejich dramatické pojetí s jinými díly Euripidovými, dochází Diller k trojici Ión (charakteru netragického) — Bakchy (charakteru tragického) — Ifigenie v Aulidě (charakteru tragicko-heroického); téměř třem kusům je společné zejména specifické pozdně euripidovské pojetí obratu osudu. Na rozdíl od dřívějšího zobrazování i chápání tohoto obratu (Sofokleův Oidipus, kde k němu dochází zcela přirozeně v plynulé